

10. BİTİRİRKEN'İN DEVAMI....

Birinci baskıdaki olaylar burada bitiyordu. Fikret Baba'dan (TELETAŞ'tan ayrıldıktan sonra, yakın dostlar aramızda konuşurken, Fikret Bey'i **Baba** kod adı ile çağırır olmuştuk) anılarını bir kez daha gözden geçirmesini rica etmiştim. Birinci baskının elimizdeki kopyaları tükenmişti. Dahası olaylar durulmuyor, Baba da kendini bu olaylardan soyutlayamıyordu. Demek ki, daha anlatacakları vardı. Bir ömür boyu sürecek bu öykünün geri kalan bölümünü yine kendinden dinleyelim.

Anıların birinci baskısında, olabildiğince, güncel sayılacak olaylara değinmemeye özen gösterdim. Bu nedenle TELETAŞ Genel Müdürlüğü'nden ayrılmamdan sonraki yaşantımdan bahsetmedim. Bu eksikliği Yurdakul, sık sık yaptığı gibi, beni kayıran ifadelerle tamamlamış bulunuyor.

Bugünden geriye baktığımızda, telekomünikasyon ağımızda yer alan Türk Sanayiine ait özgün ürünlerin oransal ve sayısal olarak giderek azaldığını görüyoruz. Bunda, son yıllarda ülkenin içinde bulunduğu ekonomik sıkıntıların rolü bulunduğu gibi, yanlış yabancı sermaye ve özelleştirme uygulamalarının etkisi de büyüktür. Düşüncem o ki, ülkemizde yabancı sermaye ve özelleştirme konularını tartışmak giderek zorlaşıyor. Zira bu konular gündeme geldiğinde bazı kesimler esası bırakıp sizi bunlara karşı olmakla suçlamaya başlıyorlar.

Bugün ülkemizde telekomünikasyon sanayii hemen tamamen yabancı şirketlerin kontrolü altındadır. Yukarda belirttiğim olumsuz gelişmede acaba bu tek düze oluşumun etkisi yok mudur?

1980'li yılların sonlarından itibaren makale, konferans, seminer, panel gibi çeşitli platformlarda bilgi çağında yaşayacak toplumumuzun en önemli altyapısı olarak sahip olması gereken bilgi ağının planlanması lüzumunu işaret etmeyi ısrarla sürdürdüm. Bazı meslektaşlarımın da aynı yönde çaba gösterdiklerini belirtmeliyim.

Ben yine öykünün akışına karışacağım ve Fikret Bey'in kısa süre önce bana yollamış olduğu eklemeleri araya yerleştireceğim. Bu eklemeler, 1990'lardan bu yana Fikret Bey'in enerjisini büyük ölçüde ayırdığı kuruluşlar ve isteyip de yapamadığı kimi girişimlerini kapsamakta. Önce TESİD, TTGV, vb. önemli kuruluşlarımızın öykülerini okuyalım.

TESİD (Türk Elektronik Sanayicileri Derneği)

TELETAŞ Genel Müdürlüğü'nden ayrılmama yakın Telekomünikasyon Sanayicileri Derneği isimli bir dernek kurmayı tasarlıyordum. Bundan bahsettiğim bazı kişilerin de fikri olumlu karşıladıklarını tespit etmiştim. Bir gün Levent Kurtcebe ve Oğuz Çitci beni arayarak bu düşüncemi

öğrendiklerini kendilerinin de Elektronik Sanayicileri Derneği'ni kurmak üzere bir süredir hazırladıklarını bütün alt sektörleri aynı şemsiye altında toplamanın daha faydalı ve etkili olacağını belirttiler. Bir süre düşündükten sonra bu fikre ben de katıldım, birlikte çalışmaya başladık.

Tartışılan konulardan birisi sanayici olmayan kişilerin derneğe üye yapılıp yapılmaması idi. Sonunda asli üyelerin sanayici olması esasında birleşildi, şeref üyeliği imkanı yaratılarak derneğe emeği geçen, sanayinin gelişmesine katkıda bulunanlara bu üyeliğin tevcihi sağlandı.

ESİD Yönetim Kurulu ile bir toplantıda

TELETAŞ Yönetim Kurulu Danışmanı olarak Suadiye'de benim için kiralanan bir dairede yapıyorduk toplantıları. Daha önce kurulmuş çeşitli derneklerinkinden de yararlanarak dernek tüzüğünü hazırladık ve Dernekler Yasası'na göre gerekli işlemleri yerine getirip 4 Ağustos 1989 tarihinde derneği kurduk. 24 kurucusu bulunan derneğin ismi Elektronik Sanayicileri Derneği (ESİD) idi.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ESİD'in kuruluşunu memnuniyetle karşıladı. Özellikle Erkal Sahtiyancı ve Zafer Sevdî'nin verdikleri destek her zaman hatırlanacaktır.

Geçici Yönetim Kurulu benim başkanlığında Maral Öztekin (Cihan), Ömer Çitçi (ERA), Sücül Arıbaş (TELETAŞ), Levent Kurtcebe (Tunik), Tahsin Karan (Vestel) ve Mahmut Karadeniz (ASELSAN)'den oluşuyordu. Daha sonra, 6 Mayıs 1990'da Genel Kurulu toplayarak Yönetim Kurulu'nu seçtik.

Yedi kişiden oluşan ilk Yönetim Kurulu'nda ben başkandım, Muvaffak Gözaydın, Mahmut Karadeniz, Abdullah Aksuner ve Mehmet Sabuncu Başkanvekili, Levent Kurtcebe Muhasip Üye, Oğuz Çitçi Genel Sekreter idi.

Gerek Dernek Tüzüğü'nde, gerekse Yönetim Kurulu'nun teşkilinde çeşitli alt sektörlerin dengeli bir şekilde temsil edilmesine özen gösterilmişti. Yönetim Kurulu'nda ben telekomünikasyonu, Muvaffak Gözaydın tüketim elektroniğini, Mahmut Karadeniz askeri elektroniği, Levent Kurtcebe ve Abdullah Aksuner bileşenleri, Mehmet Sabuncu ise diğer profesyonel ve endüstriyel cihazlar alt sektörlerini temsil etmekte idiler.

1990 yılı başlarında Ünal Alkan derneğin günlük işlerini yürütmek üzere Genel Sekreter Yardımcısı olarak atandı. O günden beri, bir tüzük değişikliğinden sonra Genel Sekreter ünvanını alarak bu görevi yürütmektedir. TESİD'i bir ikinci evi addeden Ünal bıkıp usanmadan derneğin hayatta ve etkin kalmasını sağlamak için elinden gelen gayreti sürdürüyor.

Derneğin kuruluşunu ve tanıtımını yapmak üzere 2 Şubat 1990 günü Ramada Otel'i'nde bir basın toplantısı ve kokteyl düzenlendi. İlgi beklediğimizin üstünde idi. Altmışa yakın gazeteci ve foto muhabiri gelmişti. Ben bir konuşma yaparak elektronik sanayii ve dernek hakkında bilgi verdim sualleri cevaplandırdım. Konuşmamda insanın yaratıcı yeteneğinin en çok uygulandığı alanın elektronik olduğunu belirttim. Kokteyl sırasında da sohbet ve açıklamalar devam etti.

Derneğe bir yer bulmak gerekiyordu. Üyelerden ve Yönetim Kurulu üyelerinden bir kısmı dernek merkezinin Avrupa yakasında bulunmasını istiyorlardı. Aramaya o yakadan başladık. Beğendiğimiz bir yer bulamadık. Vakit geçiyor ve dernek merkezine olan ihtiyaç her gün biraz daha fazla kendisini hissettiriyordu. Benim Suadiye'deki bürom, sekreterim Filiz Koç ve şoförüm Hasan Soytürk'ün de mevcudiyeti bu konuda derneğe yardımcı oluyordu. Bir gün Ünal Bağdat Caddesinde büromun karşısında bir apartman dairesinin kiralık olduğunu söyledi. Daireyi gezdik beğendik ve kiraladık. Dernek hala aynı yerde faaliyet göstermektedir. Bazıları burayı kiralamamızdan ötürü bize adeta darıldılarsa da zamanla alışıldı.

TESİD'in kurulmasından önce o tarihteki TV, radyo alıcıları, bant kaydediciler vs. imalatçıları ECİD, Elektronik Cihaz İmalatçıları Derneği ismi ile bir dernek kurmuşlardı. Maral Öztekin bu derneğin de Genel Sekreteri idi. Müzakereler sırasında ESİD kurulduktan sonra ECİD'in

kapatılıp tek derneğe bağlılığın sürdürülmesi ön görülmüş olmasına karşın ECİD yaşamaya devam etti, hala da yaşıyor.

Bana göre TESİD'in ilk önemli eseri “Türk Elektronik Sanayii Almanagi”nı hazırlayıp yayınlanması olmuştur. Bu yıl 16.'sının hazırlanmakta olduğu bu almanak gerçekten büyük bir ihtiyacı karşılamakta, ülkemizdeki elektronik sanayii hakkında bir çok lüzumlu bilgi içermektedir: Üretim, ihracat, ithalat rakamları, dernek üyesi olsun olmasın bu alanda faaliyet gösteren firmaların ürün listeleri, adres ve iletişim koordinatları gibi. Almanagin İngilizcesi de yayınlanmaktadır. Derneğin www.tesid.org.tr isimli web sitesinden de benzer ve güncel bilgilere ulaşılabilir.

1990 yılında yayınlanan ilk almanakta genelde ve alt sektörler olarak dünyadaki ve yurdumuzdaki durum, tarihi gelişim anlatılmıştır. Üretim, ihracat ve ithalat rakamları doğrudan şirketlerden, DİE'den, DPT'den ve o zamanki ismi ile Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'ndan Ünal tarafından temin edilerek çapraz sağlama yapılmış, metinler ise tarafımdan kaleme alınmıştır.

ESİD'in ilk olağan genel kurul toplantısı Prof. Dr. Duran Leblebici Başkanlığı'nda 9 Mayıs 1990'da dernek merkezinde yapılmıştır. Bu toplantıda yaptığım konuşmada ülkemizde hiç bir dönemde tutarlı bir sanayi ve sanayileşme politikası saptanıp uygulanmadığını, şu sırada sanayileşmeyi bırakıp doğrudan bilgi toplumuna geçmenin gereklerini yerine getirmemiz icap ettiğini söyleyenler bulunduğunu, bunun çok tehlikeli bir öneri olduğunu belirtmeye çalıştım.

İlave olarak teknoloji kazanmakta ilk akla gelenin yabancı ortak arama ve lisans anlaşması yapma alışkanlığından vaz geçmemiz, özgün ürün geliştirmeye ağırlık vermemiz gerektiğini söyledim.

1988 yılı Ekiminde Atatürk Kültür Merkezi'nde düzenlenen 1. Türk Elektronik Sanayii Sempozyumu ESİD'in kurulması çalışmalarının başlatıldığı yer olmuştur. Bu aşamada ve sonraları Prof. Dr. Duran Leblebici'nin katkıları hatırlanmalıdır. 1991 yılı Eylül ayında İTÜ Taşkışla binasında ESİD, İTÜ ile birlikte 1. Elektronik Sanayii Sergisi ve 2. Elektronik Sanayii Sempozyumu'nu düzenlemiştir. O sırada seçim dönemi dolayısıyla Ulaştırma Bakanlığı'na atanan Sabahattin Yalınpala sergi ve sempozyumun açılışını yapmıştır. Açılışa Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Müsteşarı olan rahmetli Akın Çakmakçı da katılmıştı.

ESİD'in isminin başına Türk kelimesinin eklenmesiyle TESİD yani Türk Elektronik Sanayicileri haline getirilmesi için Bakanlar Kurulu'ndan karar çıkması gerekiyordu. Bununla ilgili müracaatı yapmak üzere

Sanayi ve Ticaret Bakanı Şükrü Yürür'den randevu alarak gittim. Anlaşılan daha önce Akın, Erkal ve Zafer, Bakanı hazırlamışlardı. Konu üzerinde biraz konuştuktan sonra Bakanın da buna taraftar olduğu anlaşıldı. Bir süre sonra Bakanlar Kurulu'ndan istediğimiz karar çıktı ve ESİD, TESİD oldu.

1991 yılında kurulan TTGV Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfına kurucu üye olan TESİD, üyesi olan bir çok şirketin de aynı vakfa üye olmalarını teşvik ederek bunu sağlamıştır. TESİD aynı yıl kurulan İTÜ ETA Vakfına da maddi destek sağlamıştır.

1992 yılında TESİD Yönetim Kurulu Başkanlığı'ndan ayrıldım. Vestel Genel Müdürü Tahsin Karan Başkan seçildi. Tahsin Karan da bir dönem, yani iki yıl, başkanlık yaptıktan sonra ayrıldı, 1994'de NETAŞ Genel Müdürü Tanju Argun Yönetim Kurulu Başkanı oldu.

1996 yılında, Tanju Argun'un ardından tekrar TESİD Yönetim Kurulu Başkanı seçildim. Bunu ard arda 4 dönem, yani 2004 yılına kadar sürdürdüm. 2004 yılı Ocak ayında toplam on senelik bir başkanlık hizmetinden sonra ayrıldım. O tarihte Sait Gözüm bayrağı teslim aldı.

ESİD ve TESİD elektronik sanayicileri arasında bir yakınlaşma ve zaman zaman işbirliği kurulmasında etkili olmuştur. Üyelerin katılımı ile tertiplenen yemekli toplantılar, seminer, panel, fuar ve konferanslar bunu sağlamada kullanılan araçlardır. Bu alanlar aynı zamanda üyelerin bazı konularda bilgilenmeleri ve ortak görüşe sahip olmaları hususunda da yardımcı olmuştur.

Elektronik sanayicilerinin ilk defa uluslararası fuarlarda (Electronica ve Cebit gibi) temsil edilmeleri TESİD'in çaba ve organizasyonu ile mümkün olmuştur. İştirakçi firmaların İhracatı Teşvik Kararnamesi'ne göre desteklenmelerini de TESİD sağlamıştır.

Beş yıllık Türkiye Kalkınma Planlarında Elektronik Sanayii ile ilgili çalışmalara ve hazırlanan raporlara TESİD'in önemli katkıları olmuştur. Teşvik tedbirlerinde Elektronik Sanayii'nin en üst derecede faydalanması yolunda TESİD büyük gayret göstermiştir.

Çeşitli konularda kurulan Çalışma Gruplarının yaptığı çalışmalar ve neşrettikleri raporlardan hem elektronik sanayicileri, hem de kamu kurum ve kuruluşları ve diğer üçüncü kişi ve kuruluşlar faydalanmışlardır.

TESİD, üniversite-sanayi işbirliğini sağlamak konusunda da başarılı çalışmalar yapmıştır.

ESİM'in Doğuşu (Elektronik Sanayii İhtisas Merkezi)

TESİD, 1995 yılı sonlarında KOBİ'lerin ihtiyaç duyup kendilerinde bulunduramadıkları test ve ölçü aletlerini sağlayacak ESİM (Elektronik Sanayii İhtisas Merkezi) Vakfı'nın kurulmasına öncülük etmiştir. Vakfın diğer kurucuları KOSGEB, İTÜ, TTGV ve KALDER'dir. Vakıf sanayinin hizmetine verdiği ölçü aleti parkı dışında Ar-Ge desteği, eğitim ve danışmanlık hizmetleri vermeyi de planlamıştır. KOSGEB, ESİM Vakfına 500 000 \$ değerinde ölçü aleti ve Dudullu'daki İMES sanayi sitesindeki Teknoloji Merkezinde (TEKMER) yer tahsis etmiştir.

Ürünlerin uluslararası pazarda kanıtlanabilir kalitesinin kazandığı önem ve rekabetin yoğunlaştığı teknolojik gelişmelerin hızlandığı ortamda bağımsız kuruluşların vereceği test belgeleri bir zorunluluk halini almıştır. Bu nedenle 1998 yılında ESİM Vakfı, Avrupada tanınan, güvenilir aktredite bir şirket olan KEMA ve TTGV ile birlikte KEMA-ESİM A.Ş. isimli bir şirket kurmuşlardır. Bu şirket AB'nin sağlık ve çevre konularında koyduğu kriterlerin sağlandığını belirten CE markasının kullanılabilmesi için ürünün tespit edilen direktiflere uygunluğunu saptamak üzere gerekli testleri yapacaktır. Gerekli raporun bu testlere dayanarak KEMA tarafından verilmesi ön görülmüştür. Türkiye tarafından uyumlaştırılarak iç mevzuat haline getirilen direktifler arasında alçak voltaj direktifi (LVD) ile Elektromanyetik Uyumluluk Direktifi (EMC) KEMA-ESİM'in ilk ele aldığı direktiflerdir.

O sırada TTGV, Teknoloji Geliştirme Projesinin sonunda kurulmasını desteklediği araştırma merkezleri arasında KEMA-ESİM'e de 1.5 milyon \$'lık destek sağlayarak gerekli yatırımların yapılması imkanını vermiştir.

KEMA-ESİM'in ilk Genel Müdürü o sırada ESİM Vakfı'nın Genel Sekreteri olan Enver İbek'tir. Enver ayrılınca yerine Sina Özbudak, ondan sonra görevde iken vefat eden Berkan Uysal, onun yerine de Cevdet Aydemir atanmışlardır.

KEMA şirketteki sermaye payının azalmasıyla ismini çekmiş ve şirketin adı ESİM Test Hizmetleri A.Ş.'ye dönüşmüştür. Son yıllarda şirket sermayesi 1 milyon YTL'ye çıkarılmış, bundan önce yapılan bir sermaye arttırımı sırasında TESİD de şirkete ortak olmuştur.

ESİM A.Ş.'nin müşteri portföyü giderek büyümekte ve yeni başka bazı direktifleri de repertuarına katarak hizmet çeşidini ve hitap ettiği müşteri yelpazesini genişletmektedir.

Endüstri Parkı Girişimleri

TESİD Bilgi Teknolojileri ağırlıklı olarak serbest bölge yapısında ileri teknoloji endüstri parkı (İTEP) kurma girişimini 1998 senesinde

TTGV'den sağladığı fon ile bir raporla sürdürmüşse de bu konuda bir gelişme sağlanamamıştır.

Daha sonraları 1999 yılında UNIDO ve TTGV desteği ile bir çalışma daha yapıldı. Bu çalışmanın da bir yere varacağı söylenemez.

Elektronikte Yenilikçilik Yaratıcılık Ödülü

1998 yılında TESİD, Elektronikte Yenilikçilik Yaratıcılık Ödülü Sistemi'ni kurmuştur. Bu sistemde büyük firma ve kobi kategorilerinde ödüller verilmesi öngörülmüş, bununla ilgili Değerlendirme Kriterleri saptanmıştır. Biri büyük firma diğeri KOBİ kategorisinde olmak üzere iki büyük ödül verilmekte, ayrıca bu sınıflamaya bakılmaksızın :

- yaratıcı fikir,
- yenilikçi ürün,
- fikrin ürüne dönüşüm süreci,
- yeni üründe ticari başarı

ölçütlerinde 4 başarı ödülü dağıtılmaktadır.

Hazırlanan değerlendirme kitabına göre değerlendirilen proje sahipleri saha denemesine de tabi tutulduktan sonra Ödül Yürütme Kurulu tarafından finalist firmalar belirlenir. Daha sonra kurulan jüri finalistler arasından ödül kazananları seçer. Bu güne kadar üç defa tekrarlanmış olan bu sürecin dördüncüsü ile ilgili işlemler devam etmektedir.

TESİD, TT'nin Satışına Seyirci Kalamamakta

TESİD biri 1998, diğeri 2000 yılında olmak üzere Türk Telekomun (TT) hisse satışları konusunda iki bildiri yayınlamıştır. Gerek bu bildirimlerde gerekse bunlara paralel yayınlarda stratejik ortak fikrinin mahzurları, sermayenin % 51'inin kamuda kalmasının anayasaya aykırılık iddiaları hakkındaki düşünceler ortaya konmuştur. Diğer yandan bilgi teknolojileri sanayii ürünlerinin büyük alıcısı TT'nin bu konuda Türk sanayii için destekleyici hüviyetinin yeniden canlandırılması üzerinde önemle durulmuştur. Bu çerçevede Telekomünikasyon Kurumu'nun inisiyatif alması belirtilerek gelişmiş ülkelerin yaptığı gibi yeni düzeni ülkenin çıkarları için biçimlendirmek icap ettiği ifade edilmiştir. TESİD özelleştirme yapılırken ana şebekenin elden çıkarılmayıp uygun hizmetlerin, mobil telefonda olduğu gibi, lisans vererek ayrı ayrı özelleştirilmesini öneriyordu. Bu suretle bu alanlarda birden ziyade firmaya lisans vererek rekabet ögesinin korunacağını aksi halde bir özel tekel yaratılacağını savunuyordu.

2000 yılında yapılan genel kurul toplantısında TESİD'e işletmecilerin de üye olabilmelerine imkan veren tüzük değişikliği ile gittik. Bu değişiklik genel kurulda kabul edildi.

TESİD hala yaşamını sürdürüyor. Eski ilgi ve destek yoksa da üstüne düşen görevi başta Ünal Alkan olmak üzere bazı kişilerin özverili gayretleriyle devam ettiriliyor.

TTGV (Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı)

1991 yılında Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı (O zamanki ismi, daha sonra Hazine Müsteşarlığı'na dönüştü) ile Dünya Bankası arasında “Teknoloji Geliştirme Projesi”ne ilişik olarak 100 milyon \$'lık bir ikraz sözleşmesi imzalanmıştır. Bu proje ile amaçlanan:

- Türkiye'deki Metroloji-Standart-Test-Kalite (MSTK) Sistemi'ni uluslararası düzeye çıkarmak,
- Özel sektörü endüstriyel teknoloji geliştirme konusunda uyarmak ve desteklemek,
- Teşebbüs sermayesi (venture capital) endüstrisinin oluşmasını ve büyümesini sağlamaktır.

Projenin MSTK Sistemi bacağına iki kuruluş rol almaktadır: TÜBİTAK ve Türk Standartlar Enstitüsü (TSE). TÜBİTAK milli ölçü standartlarının gelişmesi için gerekli kadroyu hazırlayarak yatırım, eğitim ve fiziki tesislerin inşasını yapacaktır. Bu suretle Marmara Araştırma Merkezi (MAM) alanında Ulusal Metroloji Enstitüsü (UME) kurulmuştur. Burada endüstrinin ihtiyacı olan boyut, elektrik, mekanik, ısı, basınç, hacim, kütle ve optik alanlarında primer standartlar temin edilmiş bulunmaktadır.

TTGV Yönetim Kurulu Danışma Kurulu üyeleri ile birlikte

TSE ise gene aynı alanda kalite sağlama, belgeleme ve eğitim merkezini kurmuştur.

Ayrıca Milli Kalite Konseyi'nin (MKK) Milli Akreditasyon Konseyi'ne (MAK) dönüşmesi sağlanarak bugünkü TÜRKAK'ın kurulmasının yolu açılmıştır.

O tarihte mevcut mevzuat Girişim (teşebbüs) sermayesi şirketlerinin kurulmasına olanak vermediği için projenin bu bacağı daha sonra kaldırılmıştır.

Özel sektörü teknoloji geliştirme konusunda uyarmak ve desteklemek konusunun nasıl bir kuruluşa verilmesi hususunda epeyce düşünülp tartışıldıktan sonra bunun vakıf statüsünde bir kuruluş olmasına karar verilmiştir. Vakfın adı da Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV) olmuştur. Vakfın kuruluşu 1991 senesi haziranında tamamlanmıştır. Bu çalışmalar yapılırken Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'ndan Murat Kudat, Ersen Ekren, Bülent Özgün ve Emin Bilgiç, TÜBİTAK Başkanı Kemal Gürüz ve KOSGEB'den Atilla Söğüt'ün başarılı çalışmaları ve gösterdikleri gayret hatırlanmaktadır.

Yapılan ikraz anlaşmasına göre vakıf:

- Değişen koşullarda dünya pazarlarında Türk endüstrisinin rekabet gücünü yükseltmek için çaba sarf edecek,

- Türkiye'nin teknolojik altyapısının gelişmesinde potansiyel projelere çekirdek sermaye sağlanması için muhtelif milli araçlar kullanılacaktır.

Bu projede TTGV'ye 43.3 milyon \$ tahsis edilmiştir.

Vakfın kuruluşunun tamamlandığı 1991 yılının haziran ayı içinde tamamlanmış ve o ay içinde ilk Kurucular Kurulu toplantısı yapılmıştır. Bu toplantıda Kemal Gürüz'ün önerisi ile Vakıf Başkanlığına seçildim, o tarihten bu yana Vakıftan kopamadım. İlk Kurucular Kurulu toplantısında üye sayısı az olduğundan Yönetim Kurulu üyelerinin seçimi uygun bulunmadı ve seçimin bir sonraki toplantısında yapılması kararlaştırıldı.

TTGV'nin ikinci Kurucular Kurulu toplantısı 17 Temmuz, 1991'de İstanbul Ümraniye'de TELETAS'ın Genel Müdürlük binasında yapıldı. Vakıf başkanı olarak kısa bir konuşma yapıp açıklamalarda bulunduktan sonra Yönetim Kurulu üyelerinin seçimine geçildi. Vakıf senedine göre altı üye seçmek, bunun da en az beşinin özel sektörden olması, gerekiyordu. 9 kişilik Yönetim Kurulunun üç üyesi Hazine Müsteşarlığı, KOSGEB ve TÜBİTAK tarafından bu kuruluşları temsil etmek üzere tayin ediliyordu.

Düşüncemde Yönetim Kurulu'na girmek bulunmuyordu. Gene Kemal'in önerisi ve ısrarı ile adaylar arasına girdim. Bana ilaveten Feyyaz Berker, Rona Yırcalı, Cefi Kamhi ve Nejat Eczacıbaşı ilk turda seçildik. Altıncı üye için iki aday bulunuyordu: Feyyaz Berker'in önerdiği Uğur Yüce ve Duran Leblebici. Ard arda yapılan oylamada adayların ikisi de gerekli oy sayısına ulaşamıyordu. Sonunda Uğur Yüce'nin seçimi hususunda anlaşmaya varıldı.

Toplantıyı takiben yapılan İlk Yönetim Kurulu toplantısında Feyyaz Berker "Fikret Bey siz herkesten fazla oy aldınız başkan siz olun" dedi, bu suretle TTGV'nin ilk Yönetim Kurulu Başkanlığı'na seçildim. Bu görev, kesintisiz hala devam ediyor.

Bu suretle TTGV Başkanlığı ve Yönetim Kurulu Başkanlığı ikisi birden bende toplanmış oluyordu. Vakıf Başkanı yılda bir defa yapılan Kurucular Kurulu'nu yönetmek dışında bazı temsili görevler ile yükümlü idi. Daha sonra bir vakıf senedi değişikliği sırasında bu pozisyon kaldırıldı.

Yönetim Kurulu Vakfın ikraz anlaşması gereği üstlendiği görevi yerine getirebilmesi için ilk adımları atmakla işe başladı. Her şeyden önce vakfa bir Genel Sekreter tayin edilmesi icap ediyordu. O sırada TÜBİTAK

Başkanı olan Kemal Gürüz bir Genel Sekreter bulununcaya kadar kendisinin bu görevi bila ücret yapmaya talip olduğunu ifade etti. Biz de bunu memnuniyetle olumlu karşıladık. Böylece Kemal vakfın ilk Genel Sekreteri oldu. Ayrıca TÜBİTAK'ın Ankara'da Atatürk Bulvarı'ndaki binasında bize bir küçük yer tahsis etti.

Soldan Sağa : Akın Çakmakçı, Lütfullah Ulukan, Gürbüz Erdoğan, Ataç Soysan, Fikret Yücel, Metin Lokmanhekim ve Kemal Gürüz

Bu arada Kemal Gürüz'ün bana anlattığı bir olayı aktarmak istiyorum. TÜBİTAK Başkanlığı görevi önce Fikret Bey'e önerilir. Ancak Fikret Bey kabul etmez. Kemal TÜBİTAK Başkanı olunca olayı öğrenir ve ilk işi Fikret Bey'i arayıp tanışır. Kendinden önce bu makama layık görülen kişiye duyduğu hayranlık sonucu Fikret Bey'e TÜBİTAK Yönetim Kurulu üyeliğini önerir. Bir süre birlikte çalışırlar. Daha sonra Kemal Başkanlıktan ayrılır, TÜBİTAK'taki yeniden yapılanma sonucu Yönetim Kurulu kaldırılır.

Kemal Vakıf Genel Sekreterliği'ni yaptığı kısa süre içinde başta proje destekleme yönetmeliği olmak üzere bir çok vakıf usul ve kaidelerinin birinci sürümlerini hazırlamıştır. Buna ilaveten bazı ülkelerde yapılan benzeri çalışmalar ve kuruluşlar hakkında biz yönetim kurulu üyelerini dokümente etmiştir.

Bir gün Kemal Gürüz yönetim kurulu toplantısına Metin Ger ile beraber geldi ve onun Genel Sekreter olarak atanmasını istedi. Kendisi o sırada TÜBİTAK Başkanlığı'ndan ayrılmak üzere idi ve bu göreve devam etmesinin doğru olmayacağını düşünüyordu. Yönetim Kurulu olarak

teklifi olumlu karşıladık. Metin Ger ile sözleşme imzalanmasını yönetim kurulu benden istedi. Ben de bunu yerine getirdim.

Vakfın ilk yılı proje desteklemek için yapılan hazırlıklar ve vakfın tanıtılması için yapılan ziyaret ve toplantılarla geçti. Bazı şirket genel müdür ve yönetim kurulu başkanları ile randevu isteklerimizde kuruluşun bir vakıf olması dolayısıyla yardım talebi ile karşılaşma endişesi kolaylıkla fark ediliyordu. Tersine bizim projelerine finansal destek sağlamak istediğimizi sık sık açıklamak gerekiyordu.

Diğer taraftan, o tarihlerde araştırma geliştirme etkinliği pek çok yöneticinin gündeminde bulunmuyor, kimisi ise bunun riski çok yüksek bir yatırım olduğunu düşünüyordu. Yaptığımız ziyaret ve toplantılarda destek sürecinin nasıl işleyeceğini açıklamak yanında yeni ürün ve süreç sahibi olmanın ve bunu sürekli tekrarlayanın rekabet edebilmek için ne denli önemli olduğunun da altı çiziliyordu. Bu anlayış bakımından o tarih ile bugün arasında lehte çok önemli fark bulunmasına karşılık gene istenen ve gereken seviyede olduğu söylenemez.

Vakıf proje destekleme etkinliğine kuruluşunun ikinci yılında, yani 1992 ortalarında başlamıştır. Proje taleplerinin artması için ilişkimiz olan ve yakından tanıdığımız firmalar nezdinde özel girişimlerde bulunmak ve onları yüreklendirmek gerekmiştir. Bunun sonucunda 1992-93 yıllarında toplam 94 proje müracaatı olmuştur.

Yönetim Kurulu ve Genel Sekreterlik olarak Dünya Bankası kredisinden bize tahsis edilen 43.3 milyon \$'ı harcadığımızda özel sektörün Ar-Ge yapma alışkanlığını büyük ölçüde kazanacağını düşünüyorduk. Bu sebeple projelerle ilgili mukavelelerde geri ödemeler konusunu gevşek bırakmış, özellikle ticarileşme şartına bağlamıştık. Zaman geçtikçe bu teşvikin daha uzun süre devam ettirilmesi gerektiğini anlayıp bunun önlemlerini proje destekleme yönetmeliğinde ve tip mukavelelerde aldık.

İlk vakıf senedinde bütün yetkiler Kurucular Kurulu'na bırakılmış idi. Örneğin, bir yönetmeliğin uygulanabilmesi Kurucular Kurulu'nun onaylamasını gerektiriyordu. Bu da Yönetim Kurulunun dinamizmini ve hızını olumsuz yönde etkiliyordu. Lüzumlu hazırlığı yaparak vakıf senedinde uygun değişiklikleri sağladık.

Bu dönemde TÜSSİDE'de yapılan bir arama konferansı ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile birlikte düzenlediğimiz ikinci sanayi şurası zikre değer.

Kemal Gürüz'den sonra TÜBİTAK Başkanlığı'na getirilen Tosun Terzioğlu da TTGV'ye olan ilgi ve desteği sürdürmüş ve hemen bütün

yönetim kurulu toplantılarına yardımcısı ve daha sonra TİDEB Başkanı olan Cemil Arıkan ile birlikte katılmıştır. Görülen ihtiyaç üzerine TÜBİTAK içinde vakfa ilave yer tahsisi onun katkısı ile mümkün olmuştur.

Tosun Terzioğlu'dan sonra TÜBİTAK Başkanı olan Dinçer Ülkü de aynı çizgiyi sürdürmüş yapıcı ve nazik davranışları ile ilişkilerin en iyi şekilde yürütmesini sağlamıştır. Hazine Müsteşarlığı vakfa çok önem veriyor ve onu destekliyordu. Vakfın kuruluşu sırasında yukarda saydığım zevata ilave olarak Aydın Karaöz, Şen Akman, Ayşen Kulakoğlu'nun gerek yönetim kurulunda Hazineyi temsilen bulundukları dönemlerde, gerekse esas görevlerini yaparken TTGV ile ilgili konulardaki katkıları çok faydalı olmuştur.

KOSGEB evvela Başkan Sadettin Karaerkek tarafından temsil ediliyordu. Daha sonra Tamer Müftüoğlu KOSGEB Başkanı oldu. Tamer Bey'den sonra da Hilmi Develi geldi. Daha sonra KOSGEB'de tam bir kargaşa yaşanmaya başladı Birol Altan gibi çok kısa süreli başkanlar yanında Mahmut Esat Yalçın, Halil Özgökçe, Bayram Çamkerten gibi başkanvekilleri geldi ve başlangıçta çok düzenli olan ilişkiler zaman içinde eski etkinliğini kaybetti. KOSGEB Başkan Yardımcısı Bayram Mecit'in Yönetim Kurulu üyeliği sırasındaki katkıları dikkat çekicidir.

Yönetim Kurulu toplantıları TÜBİTAK başkanlık toplantı salonuna ilaveten üyelerimizin veya proje sahiplerinin yerlerinde yapılıyordu.

1994 yılında Genel Sekreter Metin Ger'in ayrılmak isteği kabul edilerek yerine Akın Çakmakçı getirildi. Akın Çakmakçı kısa bir süre önce Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Müsteşarlığı'ndan emekli olmuştu, çoğumuzun tanıdığı sevip saydığı bir kişi idi. Genel Sekreter olduktan sonra kısa zamanda konuya hakim oldu. Sahip olduğu geniş muhit, sempatikliği ve zekası ile TTGV'nin bugün bulunduğu saygın konuma ulaşmasında büyük katkıda bulunmuştur. Kendisi ile uzun bir geçmişe dayanan ahbablığımız ve TÜBİTAK Yönetim Kurulu üyesi olarak iş arkadaşlığımız da mevcuttur.

Akın maalesef TTGV Genel Sekreteri olarak bir iş seyahati sırasında bulunduğu Tel Aviv'de geçirdiği kriz sonucunda komaya girmiş, bir ambulans uçakla getirildiği Ankara'da hayata veda etmiştir.

Akın'ın vefatından sonra, vakıfta Hukuk Müşavirliği pozisyonunu işgal eden, uygulamada mevcut olmayan Genel Sekreter Yardımcılığı görevini ifa eden Sahir Çortoğlu'nu Genel Sekreter yapmak isteğimiz Hazine Müsteşarlığı'nın bir başka aday üzerinde ısrar etmesi ile biraz gecikerek gerçekleşti.

Sahir Vakıfta kuruluşundan kısa bir süre işe başlamış, teknoloji bilincinde, lisans, patent, girişim sermayesi ve çevre konularında geniş kültüre sahip olma özelliği ile ülkemizde benzeri çok az sayıda olan hukuk adamlarından birisidir.

1994 yılı sonunda iş başındaki Tansu Çiller Hükümeti AB ile yapılan Gümrük Birliği Anlaşması sonrasında “İhracata Yönelik Devlet Yardımları Kararnamesi”ni çıkarttı. Bu yardımlardan birisi de Ar-Ge desteği idi. Buna dayanarak Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu tarafından çıkarılan tebliğ çerçevesinde Dış Ticaret Müsteşarlığı’nın hazırladığı “uygulama esasları”na göre Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonundan (DEFİF) sanayide yapılan teknoloji geliştirme projelerinin desteklenmesine 1996 yılında başlandı. Bu suretle TTGV bir başka kaynağı daha kullanmak imkanına kavuşuyordu. TÜBİTAK da aynı fondan faydalanarak sanayiden gelen proje tekliflerini destekleyebilecekti. Gerek, Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulunun tebliği, gerekse Dış Ticaret Müsteşarlığının uygulama esaslarının hazırlanıp çıkarılmasında Akın ve Sahir’in değerli katkıları olmuştur. İlerde değineceğim bir duraksama dışında bu kaynak hala kullanılıyor.

Montreal Protokolü’na dayanarak 1994, 1995 ve 2004 yıllarında Dünya Bankası ve Hazine Müsteşarlığı arasında imzalanan üç anlaşma sonucunda ozon tabakasını incelten maddelerin kullanılmasının azaltılması amacı ile toplam 26 milyon \$’lık bir fon sağlanmıştır. Bu fon da TTGV tarafından yönetilmekte ve çeşitli firmalara hibe ve kısmen hibe şeklinde kullanılmaktadır. Bu sayede ozon tabakasına zarar veren maddelerin kullanımında % 90’a varan bir azalma sağlanmıştır. Hibe dışı kullanımların geri dönüşleri gene bu ve diğer çevre ile ilgili konularda kullanılacaktır.

İlk üç senelik dönem sonunda TTGV Yönetim Kurulu’nun seçimle gelen üyelerinden Feyyaz Berker, Bülent Eczacıbaşı, Cefi Kamhi ve Rona Yırcalı göreve devam etmek istemediler. Yerlerine Mehmet Şuhubi, Necati Arıkan, Sinan Tara ve Murat Bekdik seçildiler.

Daha sonra ayrılan Necati Arıkan, Sinan Tara ve Murat Bekdik’in yerini Refik Üreyen, Tunca Dingiloğlu ve Ahmet Arkan aldılar. Sonra da bu zevatın yerini Ahmet Bayraktar, Selim Sarper ve Faruk Eczacıbaşı aldı.

TTGV 1996 yılında sonuçlanan Teknoloji Geliştirme Projesi kapsamında bazı Ar-Ge merkezleri kurulmasına öncülük etmiş ve bunlara yatırımları için destek sağlamıştır.

Bu merkezler:

- ESİM Test Hizmetleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.
- NOVAGENİX Bioanalitik İlaç Araştırma Geliştirme A.Ş.
- Yüzey Teknolojileri Sanayi ve Ticaret A.Ş.
- Yazılım Destek A.Ş.'dir.

Bunlardan ilk ikisi, yani ESİM ve NOVAGENIX başarı grafikleri giderek yükselen iki şirket haline gelmişlerdir. Ayrıca, daha da önemlisi, ülkemizde büyük ihtiyaç duyulan hizmetler sunmaktadırlar.

ESİM, alçak voltaj, EMC (elektromagnetik uyumluluk) ve aydınlatma araçları ile ilgili direktiflerin karşılanıp karşılanmadığını tespit eden testler yaparak firmaların ürünlerine CE işareti koyabilmelerine imkan sağlamaktadır. CE işareti “Conformité Européenne (Avrupa’ya Uyumluluk)” sözcüklerini ifade etmekte olup bu işareti taşımayan ürünlerin AB ülkelerinde ve Türkiye’de satılması mümkün değildir.

Novagenix ülkemizde bir ilacın etkinliğinin ve kalitesinin uluslararası standartlara uygunluğunu belirleyen ve belgeleyen yegane kuruluştur. Şirket preklinik biyolojik araştırmalar, klinik araştırmalar, bioyaranlanım ve bioşödeğerlik çalışmaları yaparak ülkemizde çok önemli bir hizmet yapmaktadır.

1999 yılında gene Dünya Bankası’ndan sağlanan 155 milyon \$’lık kredi ile “İkinci Teknoloji Geliştirme Projesi” veya “Endüstriyel Teknoloji Projesi” (ETP) başlatıldı.Bu projenin aktörleri TÜBİTAK MAM, UME, Türk Patent Enstitüsü ve TTGV’dir. TTGV’ye tahsis edilen fon 60 milyon \$’dır.

Birinci Teknoloji Geliştirme Projesinden farklı olarak ETP ,teknoloji projesi geliştirmeye ilaveten İnovasyon Sisteminin başka yapı taşlarının oluşturulmasına da olanak sağlamıştır.

Bu sayede TTGV biri Bilkent Üniversitesi Kampüsü’nde Bilkent Cyberpark, diğeri İstanbul Teknik Üniversitesi Ayazağa Kampüsü’nde Arı Teknokent olarak iki teknopark kurulmasını sağlamıştır. Bu teknoparklar daha önce çıkarılmış bulunan Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu’ndan yararlanma imkanına sahiptirler. Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununun hazırlanması ve çıkarılmasında gene rahmetli Akın Çakmakçı ve Sahir Çörtoğlu’nun katkıları hatırlanacaktır.

ETP’nin sağladığı bir başka imkan da TTGV’nin iki girişim sermayesi (Risk sermayesi veya venture capital) şirketine ortak olmasıdır. Bunlardan birisi İş Bankası bağlı kuruluşları ile oluşturulan İş Girişim,

diğeri ise bazı Türk müteşebbislerinin ve Avrupa Kalkınma Bankası, IFC, Yunan Milli Bankası, Alman Kalkınma Bankası ortaklığı ve Advent'in desteği ile kurulan Turkven'dir. Her ne kadar bu şirketlerin destekledikleri şirketler ekseriyetle TTGV'nin misyonuna uygun sanayide teknoloji geliştiren şirketler olmasa da TTGV'nin geleceği için fon oluşturmaya yardımcı olacak yatırımlar yapmakta oldukları düşünülmektedir. TTGV gelecekte kendi imkanları ile misyonuna uygun bir girişim şirketi kurmayı planlamıştır.

ETP uygulamaları içinde, gene ülkemizde ilk olarak TTGV, Başlangıç Sermayesi Desteği uygulamasını devreye sokmuştur. Yeteri mali güce sahip olmayan fakat uygun bir seviyeye gelmiş uygulanabilir projesi olan şirketlerin uygun bir yapı içinde desteklenmesi sistem içinde imkana kavuşturulacaktır.

Teknoloji Ödülleri

TÜSİAD, 1997 yılında TTGV'ye birlikte Teknoloji Ödülleri etkinliği düzenlemeyi önermiştir. 1998 yılı başlarında o sıralarda TÜSİAD Yönetim Kurulu üyeleri olan Tuncay Özilhan ve Lütfü Yenel ile Sahir Çörtoğlu ve ben TESİD merkezinde biraraya geldik. Etkinliğin prensipleri bu toplantıda tespit edilmiştir. Ayrıca benzer bir hazırlık içinde bulunan TÜBİTAK'a bu girişimimize katılma çağrısında bulunma kararı alınmıştır. TÜBİTAK bu önerimizi olumlu karşıladığından Teknoloji Ödülleri üçlü bir birliktelik, TÜBİTAK - TTGV - TÜSİAD, ile tertiplenmeye başlanmıştır. Birincisi 1998'de verilen Teknoloji Ödüllerinin şu sırada 6. sına ait süreç devam ediyor. Teknoloji Ödülleri bir ana tema etrafında düzenlenen paralel konferans ve seminerler eşliğinde verilmekte ve inovasyon sistemi içinde önemli bir teşvik unsuru oluşturmaktadır.

TTGV yukarda açıklananlardan anlaşılacağı üzere ülkemizde çok önemli bir görevi, inovasyon sisteminin yapı taşlarının oluşmasını, yerine getirmektedir. Bu sistemde çok önemli bir role sahip olan özel sektörün teşviki, uyarılmasını üstlenmiştir. Ar-Ge harcamalarının GSYİH'daki payının % 2 ya da daha yüksek olduğu ülkelerde bunun içindeki sanayinin payı % 70'lere ulaşmaktadır.

Ulusların ve şirketlerin küresel pazarlarda rekabet gücü yaratıcı ve yenilikçi (innovatif) olma yeteneğine bağlıdır. Toplam kalite yönetimi, pazarda payı büyütme gayretleri, çevrim zamanını azaltma çabaları gibi herkesin üzerine gittiği kavramlar yeterli bulunmamakta, rakiplerden farklı olmak amaçlanmaktadır. Başarılı ve yenilikçi şirketler bilgi üretebilen ve onu etkili şekilde yönetebilenlerdir. Bu yeteneğe sahip şirketler için Ar-Ge riski önemli surette azalır.

Bu gerçekler karşısında konunun ülke çıkarları açısından öneminin kavrandığı ve buna uygun bir davranış sergilendiğini söylemek zordur. Bunun tipik örneği kamu kuruluşları ile dernek ve vakıflar arasındaki ilişkileri düzenleyen ve kanunla kurulmuş vakıf ve dernekleri bunun dışında tutan 2004 senesinde çıkarılan 5072 sayılı Kanun'un uygulanmasında görülmüştür. Bu sırada ETP'nin proje destekleme ile ilgili fonu tamamen kullanılmış, elde bu amaçla faydalanabilecek sadece Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın müsadeseine tabi olan fon kalmıştır. DTM'yi TTGV'nin bir uluslararası ikraz sözleşmesinin aktörü olarak kurulmuş bir vakıf olması dolayısıyla kanunla kurulmuş bir vakıf olduğuna, zira bu tür anlaşmalar TBMM'nin tasdikinden geçer, ikna etmek ve eskiden mevcut olan protokolü DTM'nin arzusu ile yenileyip imzalatırmak bir seneden daha uzun zaman almıştır. Bu arada TTGV Yönetim Kurulu tarafından onaylanan ve DTM'ye gönderilmiş olan ve gönderilmeyi bekleyen proje sayısı altmışı aşmıştır. Bu gecikme sırasında ilgililerde bunu rekabet gücünün, cirosunun, ihracatının kısacası yaşamının bir parçası olarak planlayan şirketlerin ne duruma düştükleri hususunda bir endişe gözlenmemiştir.

Diğer yandan 4749 sayılı “Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun” bundan önce Dünya Bankası kredilerinin TTGV eli ile kullanılması gibi imkanları tamamen tıkamakta ve bunu ortadan kaldıran değişikliğin en kısa zamanda yapılması gerekmektedir.

2003 yılında Dünya Bankası'ndan sağlanacak kredi ile uygulamaya geçilmesi planlanan Bilgi Ekonomisi ve İnovasyon Projesi bu sebeple iptal edilmiştir.

TUENA Macerası

1992 yılı başlarında Yurdakul Ceyhun, Ufuk Çağlayan ve Emre Harmancı ile birlikte kaleme aldığımız “Bilgi Toplumu ve Yarının Teknolojileri Karşısında Türkiye” isimli bir raporu bir çok kişi ve kuruluşa dağıttık. İlgi ile karşılanan bu rapordan sonra Yurdakul'un girişimi ile o sıralarda TBMM Başkanı olan Sayın Hüsamaettin Cindoruk tarafından arandım. Yapılan davete uyarak kendisini ziyarete gittim. Gayet nazik bir şekilde karşılandım. Benden konu ile ilgili olarak milletvekillerine bir konferans ve gösteri düzenlememi istedi. Bu isteği memnuniyetle karşılamama rağmen gerçekleştirmek mümkün olmadı.

Anıların birinci baskısının son bölümünde değindiğim Dünya Bankası'nın TTGV'nin destek vermesini red ettiği TÜRBİLA projesinin bir başka şekilde gerçekleştirecek olan ve 1997 yılında başlatılan Ulusal Enformasyon Altyapısı Ana Planı (TUENA)'nın hazırlanmasına TESİD de katılmıştır. Bu proje Ulaştırma Bakanlığının Koordinatörlüğü'nde ve

TÜBİTAK'ın sekreteryası altında Türk Telekom, TTGV, Genelkurmay Başkanlığı, Bilişim Derneği ve TESİD'den oluşan bir Yürütme Grubu tarafından denetlenen ve bir Yönlendirme Komitesi'nin yönlendirdiği Proje Grubu'nca yapılmış ve 2000 yılında tamamlanmıştır.

1993 yılından itibaren Yurdakul Ceyhun ve Ufuk Çağlayan ile yukarıda sözünü ettiğim bilgi toplumu ve bir ana planının hazırlık çalışmalarına başladık.

Bu çalışmayı yer yer BİLTEKE (Bilgi Teknolojilerini Edinme) diye de adlandırmışızdır.

Yine ben araya gireceğim. 1988 – 1996 arası OECD'nin bu konularla ilgili ICCP Komitesi'nde TÜBİTAK adına temsilci idim. Dünyada bir şeyler olduğunu, Türkiye'nin ise yine derin uykularda olduğunu görüyordum.

Derken ESİD (daha başına T harfini almamıştı), İstanbul'da 2. Türk Elektronik Sanayi Sempozyumu'nu düzenledi. 6 Eylül, 1991 gününde ise “Türkiye'yi İleri Teknolojilere Yönlendirme” başlıklı bir açık oturum düzenledi. Ben konuşmacılardan biri, Fikret Bey ise oturum yöneticisi idi. Sözüme “Dilerim bu açık oturum, bu konuda düzenlediğimiz son oturum olur” diye başlamıştım. Derdim habam de babam belli kişiler zaman zaman bir araya geliyor ve hep aynı şeyleri yineliyor. Ya da geveliyor.. “Bu toplantının sonunda ortak bir belge yayımlayalım. Bundan sonraki oturumlarda konuşacaklarımızı bunun üstüne ekleyelim ve ortaya, yaşayan, sürekli, güncellenen ortak bir strateji belgesi çıksın.” Fikret Bey “mesaj alınmıştır” deyip beni oturttu.

Ardından Emre Harmancı ve Ufuk Çağlayan'ın katkıları ile yukarıda sözü edilen, “*Bilgi Toplumu ve Yarının Teknolojileri Karşısında Türkiye*” başlıklı bir rapor yazdık (ESİD Yayınları No. 7 Ocak 1992). Rapor'un dağıtılmadığı yer kalmadı. Gel gör ki, kimseden çıt çıkmıyor.

Bir gün ansızın bir de ne görelim, Dünya Bankası bu konuda bir çalışma başlatmış. İyi niyetli Yahudi asıllı birini Türkiye'ye yollamış, adam bizlerle söyleşiler yapmakta. 1993 yılında Dünya Bankası konuyla ilgili bir rapor²⁸ yayınladı. Ankara birbirine girdi, bizim yazdıklarımıza ses çıkarmayanlar bu rapora hücum etti. Hemen uygulayalım diye. Bakarsın Dünya Bankası'ndan üç beş kuruş para kopartırız diye.

Uzun lafın kisası raporda Türkiye'ye verilen ödev bu teknolojilerin iyi bir kullanıcısı olmak, öyle Ar-Ge, üretim vb işlerden uzak durmak. İsrail asıllı çocuk Türkiye'ye Banka'nın istediği dozda bir görev vermeyip olayları az da olsa Türkiye lehine çevirmeye çalıştığı için, görevinden alınmış diye duymuştum.

²⁸ The World Bank Country Study “Turkey, Information, Economic and Modernization”.

Yine Paris'te OECD/ICCP toplantılarına gidiyorum. Yıl 1994, Orhan Güvenen OECD nezdinde Büyükelçimiz. Türkiye dışında tüm üye ülkeler bu konuda raporlar yazıp uygulamaya geçmekte. Orhan Bey'e durumu anlattım. Dedim ki, "Bu artık bir ulusal güvenlik sorununa dönüştü. Ben her toplantı sonu raporumu yazıp bırakıyorum. Kimsenin okuduğu yok." Durumu MİT Müsteşarlığı'na anlatıp anlatmak istemediğimi sordu. Ben de kime olursa anlatabileceğimi söyledim. Ankara'ya döndüm, iki gün geçmeden MİT'ten bir telefon geldi ve kendimi orada buldum. Müsteşarı göreceğim derken ETİ (Elektronik / İstihbarat) Dairesi Başkanlığı'na götürüldüm. Başkan eski bir arkadaşım çıkmaz mı? Bana konuyu bildiğini söyleyip iş teklif etti. Kendisine bu iş teklifinin benim için bir onur olduğunu ancak benim de olmazsa olmaz bir koşulum olduğunu söyledim. Koşulum çok basitti. Bir bürom olacak ve konuyla ilgili arkadaşlarımı toplayıp raporlar yazacağız. MİT Müsteşarı da, bu raporların okunup gerektiğinde tartışmaya açılmasının ülke çıkarları açısından gerekli gördüğünü tüm devlet birimlerine, özel sektöre vs. bir yazı ile bildirecek.

Doğal olarak sonuç olumsuz çıktı.

Her nasılsa bir gün MGK toplantısında bu konuyu askerler gündeme getiriyor ve zamanın Başbakanı Sn. Tansu Çiller bir yazı ile böyle bir plan çalışmasını başlatıyor.

Aşağıda Fikret Bey söz edecek, aynı Banka böyle bir TTGV çalışmasına ışık yakmamıştır. Güç bela ortaya çıkartılan TUENA Raporu'nu kimse benimsememiş, Devlet ve TBV gibi sivil toplum örgütleri ve Siyasi Partilerimiz²⁹ de bu konuda raporlar yazdılar. Yer yer Tuena'ya atıfta bulunulsa bile, o rapor benimsenmedi, sahiplenilmedi. Bunların arasında en başta kim gelir biliyor musunuz? TÜBİTAK'ın ta kendisi!! 2001 yılı olmalı sanırım, o günlerdeki başkan sevgili Namık Kemal Pak, şimdiki Başkan sevgili Nükhet Yetiş'i görevlendiriyor! Gebze'de bir arama toplantısı yapılacak, Bilgi Toplumu vs. hakkında bir ön çalışma ve raporu vs. yazılacak. Beni de çağırmışlardı, ne olduğunu bilmeden gittim. Ama olayın yukarda söylediğim gibi olduğunu öğrenince kısa bir açıklama yapıp, toplantıyı terk ettim. Yahu yapmaya çalıştığımız toplantıların onlarcası daha önce Tuena çalışmaları süresince yapıldı. İki kez Antalya'da yüzün üstünde kişi bir araya gelip iki gün boyunca konuyu tartıştı. Hem de TÜBİTAK'ın yani devletin parası ile. O günlerde Namık Kemal Pak, Başkan yardımcısı idi, her şeyden haberdardı... "Kızma be birader" oyununu oynamıyoruz ki, ikide bir başladığımız kareye geri gidelim.

Fikret Bey siz ne düşünüyorsunuz bilmem ama ben ne Vizyon 2023'den, ne Bilişim Şuraları'ndan, ne de başka benzeri bir çalışmadan umutluyum. Nedeni çok ama çok açık... Elimizde bir Tuena Raporu var. Tamam mı? Bundan sonra artık ne Bilişim Şurası yapılıp ne de Vizyon 2023..... Yalnız

²⁹ Ben hiçbirini görmedim ya da bana gösterilmediler ama kendi ağızlarından dinlediğim kadarı ile Siyasi Partilerimizin de böyle raporları varmış!

ve yalnız Tuena Raporu üzerinde güncelleme çalışmaları sürer ve 2002 yılında yapılan “1. Bilişim Şurası Raporu”, “Tuena Sürüm 2” diye yayınlanır.... Ha keza 2004 yılında yapılan 2. Bilişim Şurası’nın bir Raporu olamaz... Tartışılan ve varılan sonuçlar, öncekinin üstüne yamanır ve örneğin “Tuena Sürüm 3” diye yayınlanır... Vizyon 2023 diye de bir *Rapor* olamaz... O çalışmalar da örneğin “Tuena Sürüm 4” diye yayınlanır., ve bu böylece sürüp gider.... Bu konuda Siyasi Partilerin de kendi görüşleri olamaz... O parti gelince böyle olacak, şu parti gelince şöyle olacak diyorsak olayın özünü anlamamışız demektir...

Burada sözü edilen, Türkiye’nin, “Bilgi Toplumuna Erişme Süreci”ni tanımlayan “Ulusal Bir Stratejidir”. Bu süreç, partiler üstü bir süreçtir.. Ve tüm kalbimle inanıyorum ki, Türkiye’de bunu doğru dürüst anlayanların sayısı iki elin on parmağını geçmemekte...

Bu bölüme başlık ne koyayım derken “MACERA” sözcüğünü kullanma nedenim işte buradan geliyor.

Uzun uğraşlardan sonra PTT’den bu projenin hazırlanmasına katkıda bulunma sözü alındı. Konu ile ilgili olarak Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı’na (TTGV) yapılan bir stratejik odak projesi teklifi Vakıf Yönetim Kurulunca onaylandı. Bu projeye Türkiye Bilgi Ağı (TÜRBİLA) ismini vermiştik. O tarihte TTGV’nin elindeki yegane kaynak Dünya Bankası’ndan Teknoloji Geliştirme Projesi adı altında sağlanan krediden TTGV’ye tahsis edilen 43,2 milyon dolardı. Projelerin Dünya Bankası tarafından da uygun görülmesi gerekiyordu. O sıralarda PTT’nin özelleştirilmesi gündemde idi. Dünya Bankası projeyi, PTT’nin özelleştirileceğini, böyle bir projeyi yeni ortakların kendilerinin yapacakları gerekçesi ile reddetti³⁰. Teknoloji Geliştirme Projesi’nin başından sonuna kadar Dünya Bankası’na intikal ettirilen projeler arasından sadece iki projeye itiraz edilmiştir. Bunlardan birisine TTGV’nin ısrarı ile müsaade alınmıştır. Tasdik edilmeyen yegane proje TÜRBİLA’dır. Buna rağmen Yurdakul Ceyhun ile birlikte girişimleri sürdürdük. Altı yüz bin dolar olarak tahmin edilen ana plan bütçesinin yüz bin dolarlık kısmı TTGV tarafından sağlanacağı kabul ediliyordu. PTT ve Türk Elektronik Sanayicileri Derneği (TESİD)’nin birlikte bu projeyi finanse edebileceklerini hesaplıyorduk. Konu ile ilgili olarak PTT Yönetim Kurulu’ndan detayı olmayan bir prensip kararı çıkartıldı. PTT’nin dört yüz bin dolar katkıda bulunacağı sözlü olarak vaat edildi. Devrede Cengiz Anık ve Şevki Devellioğlu vardı.

Bu arada 7. Beş Yıllık Kalkınma Planı hazırlıkları başlamıştı. Elektronik Sanayii Özel İhtisas Komisyonu Raporu’nda da Bilgi Ağı Altyapısı

³⁰ Ben olayı daha başka türlü anımsıyorum. O zamanki PTT Genel Müdürü Veli Betdemir’in imzası ile TTGV’ye gelen yazıda, “siz 100 bin \$ koyun, ben de 400 bin \$ koyacağım” deniliyordu. Dünya Bankası’ndan gelen yazıda da Türkiye’nin böyle bir çalışmaya gereksinimi olmadığı söyleniyordu!

Anaplanı hazırlanması tavsiyesi geniş şekilde yer aldı. Bütün bu çalışmalar sırasında Yurdakul'un çok önemli katkıları olmuştur.

Nihayet 7. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1996 - 2000) konu “Bilgi toplumunu oluşturabilmek amacıyla, üretilen bilginin yaygın kullanımına olanak veren bir enformasyon altyapısının kurulabilmesi için bilgi ağı planlamasına başlanacaktır. Bu ağı küresel bilgi ağları ile bütünleşmesi için yasal altyapı hazırlanacaktır” ifadesiyle yer aldı.

Bu arada 1995 yılında Milli Güvenlik Kurulu hükümete Türkiye Enformasyon Ağı Anaplanı hazırlama tavsiyesinde bulunmuştur. Bütün bu gelişmelerden sonra 5 Şubat 1996 tarihli bir Başbakanlık tezkeresi ile Ulaştırma Bakanlığı sorumluluk ve koordinatörlüğünde TÜBİTAK'ın sekreteryaya hizmetini yürüteceği bir çalışma grubunun oluşturularak gruba koordinatör bakanlıkça tespit edilen kamu ve özel sektör temsilcilerinin katılmasının sağlanması ve Türkiye enformasyon politikasının tespit edilerek enformasyon altyapısı master planının hazırlanması istenmiştir. Bunun ardından TÜBİTAK (BİLTEN) konu ile ilgili bir ön rapor hazırlayarak bunu muhtelif platformlarda tartışmaya açtı. Yapılan öneriler ışığında rapor bazı değişikliklere uğradı. Bundan sonra uzunca bir süre konu ile ilgili hiçbir etkinlik gösterilmez oldu.

Bir müddet bekledikten sonra hareketi yeniden başlatmak üzere TESİD olarak Enver İbek ve Ünal Alkan'ın da katkısıyla TT'de TÜBİTAK'ın da katılımıyla üç toplantı yapılmasını sağladık. Toplantılardan TÜBİTAK kanalı ile Ulaştırma Bakanlığı da haberdar ediliyordu. Bu toplantıların düzenlenmesinde o tarihteki Genel Müdür Sayın Cengiz Bulut ve Yardımcısı Sayın Cengiz Anık'ın büyük yardımları olmuştur.

Nihayet, zannediyorum, bütçe ile ilgili bazı sorunlar da çözüldükten sonra, Ulaştırma Bakanlığı bir Yürütme Kurulu teşkil etti. Bu kurulda Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, Genel Kurmay Başkanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Başkanlığı, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı, TÜBİTAK Başkanlığı, özel sektörü temsilen de Türk Elektronik Sanayicileri Derneği (TESİD) ve Türkiye Bilişim Sanayicileri Derneği (TÜBİSAD) bulunuyordu. TTGV ve TESİD projeye parasal katkıda bulunmayı kabul etmişlerdi. Burada anlamakta zorluk çekilen, konunun asıl sahibi olması gereken TT'nin devre dışında bırakılmış olmasıydı. Yapılan bir Yürütme Kurulu toplantısında TT'nin ve TTGV'nin Yürütme Kurulu'na dahil edilmeleri oylanarak kabul edildi.

TÜBİTAK o güne kadar yapılan önerileri de göz önünde bulundurarak altyapı projesine ait bir şartname hazırladı. TÜBİTAK içinde bir TUENA (Türkiye Enformasyon Altyapısı) Ofisi kurulacak ve bu Ofis bünyesinde

bulunduracağı veya yarı zamanlı olarak ya da sipariş vererek çalıştıracağı uzmanlar eliyle altyapı projesini hazırlayacaktı. Aynı bağlamda konu ile ilgili kişilerden oluşan bir Yönlendirme Komitesi kuruldu. Bu komite ilk olarak şartnamede tanımlanan iş paketlerinden “kurumsal yapılanmaya” öncelik verilmesi yönünde tavsiyede bulundu.

Bu sırada tarihinde ilk kez bir yıldan kısa aralıklarla ardarda iki defa toplanan Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu (BTYK) konu ile ilgili çok sayıda karara yer verdi. Kurumsal yapılanmanın öne çekilmesi önerisi de bunlar arasına girdi. Geniş çaplı bir kurumsal yapılanma gerçekleştirilmesi bazı kanun ve mevzuat değişiklikleri gerektireceği için öncelikle bir konsey kurulması kararlaştırıldı. Bilgi Teknolojileri Ulusal Konseyi olarak isimlendirilen bu Konsey:

- Türkiye Bilgi Teknolojileri Politikalarının tesbiti,
- TUENA'nın hayata geçirilmesi ve güncelleştirilmesinin sağlanması,
- Kurumsallaşmayı saptayıp gerçekleştirmesi
- Yerli katkıyı artırma amacıyla oluşturularak Ar-Ge projelerinde kullanılacak fonun yönetimi,
- Çeşitli kuruluşlar arasında eşgüdüm sağlama

görevlerini üstlenecekti.

Konsey ile ilgili yönetmelik taslağı hazırlanıp Ulaştırma Bakanlığı'na sunulduğunda müsteşarlık seviyesinde büyük ilgi ve tasvip ile karşılanmasına rağmen aylarca bir resmi cevap alınamadı. Arada yapılan görüşmelerden de bir sonuç çıkmadı. Nihayet bu zorlamaların sonucu olarak Ulaştırma Bakanlığı yeni bir yönetmelik taslağını TÜBİTAK'a gönderdi. Yönlendirme Komitesi bu metinde bazı değişiklikler yaptı, Ulaştırma Bakanlığı bunları benimsedi ve TÜBİTAK'dan bağlı olduğu Devlet Bakanlığı vasıtasıyla bunun bir Başbakanlık tebliği haline getirilmesini istedi. O tarihten bu yana uzun bir süre geçmiş bulunuyor. Arada hükümetler değişti, ekonomik krizler yaşandı, Türkiye'nin gündemini işgal eden olaylar oldu. Konseyi kurmak bir türlü mümkün olmadı. BTYK kararları arasında ilgili diğer kuruluşlarla birlikte TT'ni özelleştirme programına alan Özelleştirme İdaresi'nin de TUENA Ofisi ile uyum ve işbirliği içinde çalışılmış olmasına rağmen bu, hiç gerçekleşmedi.

Özelleştirme İdaresi, kendi danışman şirketinin mahzurlarını açıklamasına rağmen, stratejik ortak modelinin uygulanmasından önce alınması gerekli önlemleri hiçe sayarak her şeyin önünde özelleştirmenin gerçekleştirilmesi gayretlerini sürdürmüştür. Bu bağlamda, Türkiye'deki telekomünikasyon mevzuatında bazı değişiklikleri kapsayan, fakat esasa hiç değinmeyen bir paketi, yeni telekomünikasyon kanunu olarak

benimsemiştir. Bu taslakta sanayi, Ar-Ge, bilim ve teknoloji öğelerine, evrensel hizmet politikalarına ve düzenleyici kuruluşa hiç yer verilmemiştir. Hatta Özelleştirme İdaresi Başkanı özelleştirmenin bu kanununun çıkmasından önce bile yapılabileceğini beyan etmiştir.

Özelleştirme ile ilgili çabalar birkaç defa tekrar başlanan noktaya geri döndükten sonra devam etmiştir.

Geçen süre içinde TUENA Raporu tamamlandı, yerli katkı ve kurumsal yapılanma ile ilgili paketler Yürütme Kurulu üyelerinin görüşüne sunuldu. Bu aşamada DPT tarafından yazılı olarak bildirilen görüş hayal kırıcı olmuştur. Bu görüşte her şeyden önce önemli tespit hataları bulunmaktadır. Bana göre bunların en önemlilerinden birisi aşağıdaki alıntıdadır:

- **Ülkemizde yabancı sermaye yatırımlarının etkilerinin yadsınamaz olduğu düşünülmektedir.**
- **Özellikle telekomünikasyon sektöründe Ar-Ge yoğun şirketlerin yabancı ortaklı olduğu unutulmamalıdır.**

Telekomünikasyon sanayii içinde bulunanlar bunun doğru olmadığını bilmektedirler.

DPT'nin mektubunda “en yüksek yerel katma değer yerli teknoloji ile birlikte yerli sermayeye sahip olan firmalarca elde edileceği” savı reddedilmektedir. Mektupta Asya-Pasifik ülkelerinin son dönemde yerli firma oluşturma gayretleri 1960'lardan başlayarak günümüze kadar yabancı sermaye ile sağlanan dış kaynak ve teknoloji transferi ile kazanılan teknoloji geliştirme yeteneğine bağlanmaktadır. Oysa, örneğin Malezyada tümleşik devre dış satımı, dünyada en yüksek ülke olarak, 11 milyar \$ iken ülkede kalan, dış alımın yüksekliği dolayısıyla (10,9 milyar \$), 100 milyon \$'dan ibarettir. Malezyada tümleşik devre üretimindeki katkı yıllardan beri, başladığı gibi, paketleme seviyesinde kalmıştır.

Gene aynı mektupta Bilgi Teknolojileri (BT) alanında Ar-Ge çalışmalarına tahsis edilmek üzere bir fon teşkiline de karşı çıkmaktadır. Yerli katkı payının artırılması için önerilen yollar Türkiye'nin uluslar arası yükümlülükleri ve kamunun ekonomideki ağırlığının azaltılması ilkesine aykırı bulunmaktadır.

Sonuç olarak ana planın bir temel politika dokümanı olarak ele alınması yerine, üzerinde çalışılacak bir başlangıç dokümanı olarak kabul edilmesi önerilmektedir.

Cevaptaki belki yegane olumlu husus, Özelleştirme İdaresi'nden farklı olarak, TT'nin özelleştirmeden önce rehabilite edilmesi düşüncesidir.

Alınan bu cevaptan sonra Ulaştırma Bakanlığı, DPT ve TÜBİTAK aralarında toplanarak konuyu tartıştılar. Ulaştırma Bakanlığı ve TÜBİTAK TUENA raporunda savunulan fikirlere ve yapılan önerilere sahip çıktılar. Esasa dokunmaksızın, yanlış anlamaya sebep olabilecek bir iki noktada düzeltme yapıldıktan sonra rapor Yürütme Kurulu'nda tartışıldı, kabul edilerek bir Devlet Belgesi hüviyeti kazandı. Toplantıya TTGV ve TESİD adına katılan Yurdakul'un gönderdiği notta DPT'nin toplantıda itirazlarını sürdürdüğü, neticede "kerhen" olurlarını vermek zorunda kaldığı belirtilmekte idi.

1999 yılında Çankaya'da düzenlenen bir törende TUENA tanıtılmış ve zamanın Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından sanal olarak temeli atılmıştır.

O tarihten bu yana projenin uygulamaya konulması ve zaman zaman güncelleştirilmesi hususunda hiçbir hareket görülüyor. Projenin asıl sahipleri olan Ulaştırma Bakanlığı, TT A.Ş. ve TÜBİTAK dahi TUENA'yı unutmuş görünüyorlar. Buna karşın TESİD kendi olanakları ile Bilgi Teknolojiler Çalışma Grubu'nda TUENA Raporu'nda açılmaya muhtaç durumda kalan yerli katkı konusunu irdeleyen ve somut sonuçlara ulaşmayı amaçlayan bir çalışma başlatmış, bunda önemli bir yol alınmış olmakla birlikte yukarıda belirttiğim ilgisizlik dolayısıyla çalışma tamamlanamamıştır.

Burada kısa bir süre öncesine ait olan TUENA olayına neden bu kadar geniş yer verdiğim sorulabilir.

Evvela, TUENA raporu kapsamının Türkiye'nin kaçırabileceği son tren olduğu hususundaki inancımı belirtmeliyim. Raporun içeriğinde işlenen konular altyapı projesi yanında TT'nin özelleştirilmesi, ulusal faydanın en yükseğe çıkarılması ve kurumsal yapılanma ile ayrılmaz bir bütün oluşturmaktadır. Rapor, bir temel politika dokümanı olarak ele alınmalı ve sürekli şekilde güncelleştirilerek uygulanmalı idi.

Sanırım, artık TUENA'nın akıbeti belli olmuştur. DPT'nin istediği gibi bir sözde başvuru dokümanı olarak raflardaki yerini alacaktır. Bu sonuç, birçok başka örnekte görüldüğü gibi, ülkemizi yöneten ve yönlendirenlerin Türkiye'nin kalkınma stratejisini yabancı sermaye temeline dayandırmakta ve ne pahasına olursa olsun özelleştirme ve yabancı sermayeye tek kurtarıcı gözü ile bakmakta olduklarının tipik bir örneğini teşkil ediyor. Bu davranış, bir sayın yazarın (Güngör Uras)

köşesindeki yazısında kullandığı deyimle Türk halkına **ırgatlığı** layık görmekle eş anlamlıdır.

*1999 yılında hep gururla hatırlayacağım bir ödüle daha kavuştum :
TÜBİTAK Bilim Kurulu*

“Türkiyede Ar-Ge’ye dayalı çağdaş ve telekomünikasyon sanayisinin kurulması ve telekomünikasyon altyapısının çağdaş bir düzeye yükseltilmesinde ve sanayide teknoloji geliştirmeye yönelik faaliyetlerde önemli rol oynayan kurum ve kuruluşların ülkemize kazandırılmasındaki üstün hizmetleri”

gerekçesi ile 1999 yılı Hizmet Ödülleri’nden birisini de bana tevcih etti. 10 Aralık 1999 günü TÜBİTAK Feza Gürsey Salonu’nda düzenlenen törenle beni onurlandıran bu ödülü sahipleri ile birlikte aldım.

TUENA olayından daha önce başlayan TT'nin özelleştirilmesi girişimleri dört kez Anayasa Mahkemesi'nden bir defa da İdari Mahkeme'den döndükten sonra Telekom Yasası'nda yapılan değişikliklerle son aşamasına geldi. Sekiz yıl devam eden bu süreç insanı hayretler içinde bırakan farklı boyutlar kazanmıştır.

Evvela, TT'nin satışından elde edilecek paranın ekonomiyi kurtaracağı noktasından yola çıkıldı. Daha sonra hisse sahibi olacak yabancı ortağın getireceği teknoloji ön plana çıkarıldı. Nihayet, telekom piyasasındaki doyma dolayısıyla TT'nin nasıl olsa satılamayacağı, amacın IMF'ye ve dış finans çevrelerine güven vermek olduğu ifade edildi. Kısaca, TT'nin özelleştirilmesi ekonomik istikrar ve ekonomiyi kurtarma programlarıyla özdeşleştirildi.

TÜBİTAK Başkanı, Namık Kemal Pak ile birlikte.

2000 - 2002 yıllarında TT Genel Müdürü özelleştirmenin karşısında olduğunu her davranışı ile belli ederken, Ulaştırma Bakanı özelleştirmeye kerhen evet demekle birlikte başka bahanenelerle bunu önlemek üzere çaba göstermiştir. Anayasa'ya aykırılık nedeni ile işe tekrar sıfırdan başlamak olasılığı, lisans verme yetkisinin Bakanlıktan alınarak Telekomünikasyon Kurumu'na verilmesi gibi. DPT, özelleştirmeden önce TT'nin rehabilite edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. TUSİAD ise ekonomiyi düzeltme programlarının TT'nin özelleştirilmesi ile özdeşleştirilmesine karşı çıkmaktadır. Türk Elektronik Sanayicileri Derneği (TESİD) bu süreç boyunca üç ayrı bildiri yayınlamıştır. Bunlarda özetle, özelleştirme yerine kartlı telefon, kablolu televizyon gibi bazı hizmetlerin lisanslarının verilmesini, abone döngüsünün ses dışı hizmetler için tekel dışına çıkarılmasını önermektedir. Stratejik işbirliklerinin üçüncü ülkelerde yapılacak ortak girişimler için kullanılabileceğini belirten TESİD her şeyden önce Telekomünikasyon Kurumu'nun (düzenleyici kurum) evrensel bilgiye erişme hakkı, bilgi ağlarında yerli fikri mülkiyet oranının yükseltilmesi, ses ve ses dışı hizmetler konularındaki düzenlemeleri yapması gerektiğini vurgulamaktadır. TESİD, şayet stratejik ortak opsiyonunu kullanma mecburiyeti ortaya çıkarsa bu ortağa tanınacak hakların açıklanmasını ve düzenleyici kuruluşun yaptığı ve yapacağı düzenlemelere uyulacağını güvence altına alınmasını istemektedir.

Bu arada, ilgili diğer kuruluşlar gibi, TÜBİTAK da TUENA Projesi'nden vaz geçmiş görünüyor. Bunun yerine "Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'ndan (BTYK) Türkiye Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları: 2003 - 2023 Dokümanının Hazırlanması" isimli bir karar çıkartmıştır. Gerçekte TUENA'nın akıbeti ne olursa olsun yapılması gereken bu proje beş modülden oluşmaktadır. Projenin hazırlanması ile gelecek öngörüsü ile Türkiye'nin kalkınmasında sıçrama yapmak üzere kullanacağı kritik teknolojiler belirlenmesini de sağlayacaktır. İşte özellikle bu husus çok önemli olup kaybedecek zamanı kalmayan Türkiye'nin bazı kısa devreler yaparak sözü edilen dokümanının hazırlanması sırasında veya ondan ayrı bu teknolojilerin bir an önce belirlenmesi sağlanmalıdır.

Kitabın yeni baskısını karamsar bir manzara ile kapatmaya yer olmadığı, her zaman çıkış yolu için yeni olanaklar bulunabileceği, yukarda sözünü ettiğim kritik teknolojilerin saptanması çalışması gösteriyor. Bu yapılırken TUENA'nın yerli katkı payının maksimize edilmesi konusundaki öneriler ve özellikle bu pay hakkında TESİD tarafından başlatılan ve ileri bir aşamaya gelmiş çalışmalardan yararlanabilir. Böylece Türkiye için kritik teknolojiler arasında bulunması gerektiğinden kimsenin şüphe etmeyeceği info-komünikasyonun açılımına hızla ulaşılabilir. Bundan sonraki konu bunun uygulanmasında izlenecek yöntemin saptanması ve uygulamaya geçilmesidir. Böylece bu

alandaki kaybedilen araçların eksikliğini en az hissedecek bir ortam yaratılmış olacaktır.

Yukarıdaki satırları yazıp da kitabın ikinci baskı çalışmalarına uzunca bir süre ara verdikten sonra 2005 yılında bu açıdan görülen manzara şöyle özetlenebilir:

TT'nin özelleştirilmesi ile ilgili bütün yasal engeller kaldırılmış, fakat kuruluşun rehabilite edilmesi yolunda bir gelişme sağlanamamıştır.

Kısa bir süre önce Özelleştirme İdaresi'nin yaptığı pazarlık sonucunda TT hisselerinin % 55'inin bir Lübnan (Öger) ve İtalyan (Tem) konsorsiyumuna satışı konusundaki işlemler tamamlandı.

Arkasından Ereğli Demir Çelik'in özelleştirilmesi ile ilgili süreç başlatılmış olup Türkiye'de hiç bir önemli ve stratejik kuruluşun milli çıkarlar (milli görüş değil) doğrultusunda davranmasının mümkün olmayacağı bir yapı oluşturulmaktadır. Aynı, şu sıralarda pek gözde olan Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerindeki gibi.

Bu arada TUENA Projesi'nin bitirilmesinden sonra gelen TÜBİTAK yönetimi bu projeyi, kendi projesi olmasına, bununla ilgili BTYK Kararları bulunmasına karşın, benimseyip uygulamaya sokulması için hiç bir çaba harcamamıştır. Ne yazık ki, aynı şey bu yönetim sırasında yaptırılan ve gene BTYK Kararları ile desteklenen Vizyon 2023'ün de başına gelmektedir.

BTYK'nun 8 Eylül 2004 tarihinde yapılan 10. toplantısında Türkiye'nin bilim ve teknoloji alanında temel amaç, ilke ve hedefleri belirlenmiştir. Bunların gerçekleşmesine yönelik TÜBİTAK tarafından hazırlanan 2005 - 2010 yıllarını kapsayan 5 Yıllık Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları Uygulama Planı da 10 Mart tarihindeki 11. toplantısında BTYK tarafından kabul edilmiştir. Bu kararlar alınırken Vizyon 2023 projesi geri planda ve askıda bırakılmıştır.

8 Eylül 2005 tarihinde yapılan ve davetli olarak katıldığım 12. BTYK toplantısında söz alarak şunları söyledim:

2010 yılında ülkemizde toplam Ar-Ge harcamalarının GSYİH'nin % 2'sine çıkarılması hedefi sanayimizin teknoloji geliştirerek özgün ürün ve süreç sahibi olma ve bu suretle global pazarlarda rekabet gücü kazanma, dolayısıyla de ülkemiz inovasyon sisteminin yapı ve işleyişi ile yakından ilgilidir.

Bu seviyedeki bir toplam Ar-Ge harcaması içinde, bugün % 30'lar mertebesinde olan, özel sektör payını uygun bir değere çıkarmak gerekir. Bunun için AB ortalaması ve Ar-Ge'ye bu seviyede yatırım yapan ülkelere ait değerler örnek teşkil edebilir. Eylem planlarında bununla ilgili önlemlerin alınması yararlı olacaktır. Aksi halde bu oranın sürekliliğinin sağlanmasında zorlukla karşılaşmasından endişe duyuyorum.

Aslında bu rakamlar bazı olgu, olay ve davranışların sonuçlarıdır. Verilecek devlet desteği ve teşviklere, özel sektörün buna cevabına ve kazanılan bilinç arasında interaktif bir sistemin çalıştırılmasıdır.

Bu bağlamda Vizyon 2023 Projesi kapsamında yapılan öngörü çalışmasının sürekli yaşar halde tutulmasının gereğine işaret etmek istiyorum.

Değınmek istediğım bir başka konu daha var: Bilindiğı üzere BTYK bir kanun hükmünde kararname ile 1983 yılında kurulmuştur. Bunun özellikle Kurul Üyeleri'ne bazı ilaveler yapılmak suretiyle kanunlaşması için hazırlanan kanun teklifi 1998 yılında TBMM'e sevk edilmişse de kadük olmuştur. Bu konunun yeniden ele alınarak günün ihtiyaç ve şartlarına uygun yeni bir BTYK Kanunu'nun çıkarılması faydalı olacaktır.”

Bitirmeden önce, Fikret Bey'in söylemek istemediğı ama benim söylemeden edemeyeceğım birkaç kaç konuya değınmek istiyorum.

Ericsson'un merkezi Stockholm'dedir. Ericsson'un bulunduğu yörelerdeki sokak adları, durak adları telefon sokağı, santral durağı gibi telekomünikasyon terimlerinden esinlenir. Bu bir kadirşınaslık mı yoksa bir benimseme mi diye sormadan edemiyor insan.

Önce ARLA'ya sonra TELETAŞ'ın Ar-Ge'sine ev sahipliği yapan binanın çağdaş görünümü!

Bu aslında o sanayi bir benimseme, bir sahiplenmedir.

Bir zamanlar TELETAŞ'ın Genel Müdürlük binası idi.

Teletaş yıllarında Fikret Bey zaman zaman derdi, niye Ümraniye'deki sokak adları, durak adları da öyle olmasın? O yıllarda Ümraniye'de TELETAŞ, NETAŞ ve PTT Fabrikası yan yana idi. Bizden başka

kimsenin aklına böyle bir şeyin geldiğini ya da gelebileceğini hiç sanmıyorum.

Bir zamanlar TELETAŞ'ın Üretim Binası idi. Ne oldum dememeli, ne olacağım demeli.

Keşke o durak adları ve o üç kuruluş o günlerde olduğu gibi bugünlere de uzanabilseydi.....

Tam tersine öyle bir şey oldu ki kimse inanmaz. Türkiye yine bir ilke imzasını attı. Görmeyenler inanmaz diye gidip oraların resmini çektik. PTT ARLA'nın bulunduğu bina bugün bir süper market olmuş. TELETAŞ'ın Genel Müdürlük Binası ise Çocuk yuvası. PTT ARLA'nın kurulduğu, TELETAŞ olduktan sonrada benim başında bulunduğum Ar-Ge binası bir süpermarket! Önündeki durağın adı da PTT-ARLA. Durakta bekleyen birine sorsak ARLA ne demek diye....Nasıl bir yanıt alırsız sizce???

*TV'lerdeki yarışma programlarına uygun düşen bir resim. "ARLA" ne demek?
Bilen kazanıyor!*

Oysa o binada ne çok başarıya imza atılmıştı. Başka bir ülkede olsa o bina en azından bir iletişim müzesine dönüştürülürdü. Ben de pek çok eski TELETAS'lı gibi artık Ümraniye'den geçmek istemiyorum. **Nerede hata yaptık sevgili Fikret Baba?**

14 Şubat 2005

14 Şubat 2005 günü, saat 0050'de, Florence Nightingale Metropolitan Hastanesi'nde Ayşe'yi kaybettim. Olay sıcak iken, sanki benim dışımda cereyan eden bir hareketlilik içinde kaldığım şaşkınlık sonrası duyduğum acının tarif edilebilirliği yok. Gün geçtikçe kaybımın ne denli büyük olduğunu daha ve daha çok hissederek oldum. Şu satırları yazdığım onun vefatından 97 gün sonra duyduğum elem ilk günkü gibi. Sanki onun yokluğundan meydana gelen büyük bir boşluğa sahip yeni bir dünyada yaşıyorum. Öbür tarafta, yani boşluğun geri kalan tarafında, ilgimi çeken, bana zevk veren hiç bir şey yok. Altmış yıllık birlikteliğin oluşturduğu alışkanlık dışında onun kendine has özellikleri, bütün ömrünü benim rahat ve huzurlu bir ortamda yaşamamı sağlamaya adanması, herkes için bir şefkat, anlayış, özveri ve şeffaflık örneği olması her gün hatırladığım ve hatırladıkça büyük hüznü duyduğum anılar. Bu anılar bende, büyük bir heyecan halinde duyulan ciğerlerin sıkışması, çarpıntı, sabırsızlık hisleri yaratıyor.

Bekir Coşkun Hürriyet Gazetesi'nde Dünya Kadınlar Günü münasebetiyle yazdığı yazıda

Bazen işte böyle düşünüyorum:

Sen olmasaydın...

Annem, ebem, öğretmenim, sevgilim, can yoldaşım, dostum, ortağım, arkadaşım, kadını...

Sen olmasaydın ben ne yapardım?

Bugün için "Dünya Kadınlar Günü" diyorlar. Oysa hangi günde, hangi saatte, hangi saniyede, hangi zamanda sen yoksun ki?

diyor. Benim duygu ve düşüncelerim de aynen böyle. Ama, şimdi o yok ve ben her zamanda onu özleyerek sabır ve tahammül göstermek zorundayım.

Durumuma uygun düşen Attila İlhan'ın şu dizesi:

Ben sana mecburum,

Sen yoksun...

Fikret Bey,

Biliyorsunuz, Nasrettin Hoca'yı Anadolu halkı yaratmıştır.
Özünde onun her sözü bir gerçeği vurgular.

Hoca bir gün damdan düşer, herkes başına üşüşmüş, "Şöyle yapalım, böyle edelim..." demekte.

Hoca zorla gözünü aralar, "Bana damdan düşen birini getirin, beni ancak o anlar..." der....

Biliyorsunuz size ne doğru dürüst bir "başınız sağ olsun", "sizi çok iyi anlıyorum" vb.....bir şeyler diyebildim, ne de başka bir şeyler..

Çevreme çok bakındım, düştüğünüz dama benzer bir dam ve oradan düşmüş biri var mı diye....

Bulamadım...

Bulabilseydim, o damdan düşeni tutup size getirecektim, sizi anlar diye....

Bağışlayın, çevremde ne öylesi bir dam var, ne de oradan düşmüş, sizi anlayacak biri.....

2005, Elektrik Mühendisleri Odası EMO'nun **Ellinci Kuruluş** yılı kutlamaları.

Benden geçmişimizi derlemem isteniyor...

Eksik olmayın, siz desteklediniz, ben de kendi isteğimle bu işe giriştim...

Bu işi, meslek yaşamımın bekli de en onurlu görevi olarak görüyorum ve isteyerek çabalıyorum...

Başarmam bana vereceğiniz desteğe çok bağlı..

Bunu bilin ve bizleri yalnız bırakmayın.

Yurdakul Ceyhun